

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 9/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného usadeným euroadvokátom [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava II č. k. 24 Cb 107/2014-269 z 29. septembra 2016, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 58/2017-311 z 25. apríla 2018 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obdo 89/2019 z 30. októbra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 24 Cb 107/2014-269 z 29. septembra 2016, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cob 58/2017-311 z 25. apríla 2018 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Obdo 89/2019 z 30. októbra 2019.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že v konaní začatom na základe žaloby sťažovateľa (žalobcu) proti obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), o určenie neplatnosti právneho úkonu [zmluvy o kúpe a predaji časti podniku z 23. augusta 2010 uzavretej medzi obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „predávajúca“), a žalovanou (kupujúcou), predmetom ktorej bola časť podniku predávajúcej (ďalej len „zmluva o kúpe a predaji časti podniku“)], ako aj o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (pozemkom a stavbe) nachádzajúcim sa v k. ú. [REDAKOVANÉ] okresný súd rozsudkom č. k. 24 Cb 107/2014-269 z 29. septembra 2016 zamietol žalobu ako nedôvodnú z dôvodu nepreukázania existencie naliehavého právneho záujmu na takomto určení. Okresný súd vychádzal zo skutočnosti, že sťažovateľ sa okrem predmetnej žaloby inou žalobou podanou Okresnému súdu Trnava

domáhal proti žalovanej určenia neúčinnosti právneho úkonu – tej istej zmluvy o kúpe a predaji časti podniku v zmysle § 60 a § 62 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“), ako aj vypratania nehnuteľností – tých istých pozemkov a stavby nachádzajúcich sa v k. ú. [REDACTED]. Podľa názoru okresného súdu tak otázka, ktorá mala byť vyriešená v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 24 Cb 107/2014, je riešená ako otázka prejudiciálna v konaní vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 36 Cbi 7/2004. Okresný súd s poukazom na príslušnú judikatúru uzavrel, že určovacia žaloba nemá žiadne praktické opodstatnenie tam, kde sa žalobca domáha priamo splnenia povinnosti (vypratania nehnuteľnosti), a vedie len k zbytočnému rozširovaniu súdnych sporov (R 17/1972, rozhodnutia najvyššieho súdu vo veciach vedených pod sp. zn. 4 Cdo 49/2003, sp. zn. 3 Cdo 112/2004 a sp. zn. 1 M Cdo 7/2004).

3. Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd rozsudkom č. k. 3 Cob 58/2017-311 z 25. apríla 2018 rozsudok okresného súdu podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) potvrdil ako vecne správny, pričom na zdôraznenie jeho správnosti konštatoval, že určovacia žaloba nemá vzhľadom na zistený skutkový a právny stav žiadne odôvodnenie a opodstatnenie a je bez právneho významu. Správca konkurznej podstaty mal postupovať v súlade s § 78 ods. 1 až 5 zákona o konkurze a sporný majetok zahrnúť do súpisu majetku konkurznej podstaty. Následne sa dotknutá osoba, tvrdiac dôvodnosť svojho vlastníckeho práva, mohla domáhať samostatnou žalobou vylúčenia tohto majetku zo súpisu. V rámci takéhoto incidenčného konania by súd skúmal ako prejudiciálnu otázku, komu svedčí vlastnícke právo. Správca konkurznej podstaty nesprávnym postupom inicioval dve samostatné žaloby s protichodnou argumentáciou a právnym základom. Ani podľa názoru krajského súdu nie je daný na strane správcu konkurznej podstaty naliehavý právny záujem na navrhovanom určení, čo okresný súd náležite odôvodnil, pričom jeho rozhodnutie vychádza z rozhodovacej praxe odvolacích súdov aj najvyššieho súdu.

4. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, tvrdiac, že trpí vadou nedostatku riadneho odôvodnenia.

4.1 Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sťažovateľ odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom touto otázkou bola ne/existencia naliehavého právneho záujmu na určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam.

4.2 Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sťažovateľ odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené, a to otázok:

a) (ne)existencie danosti naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe z dôvodu, že správca (úpadca) nemôže mať v konkurznom konaní (naliehavý) právny záujem na prinavrátení vlastníckeho práva, pretože môže mať záujem len na získaní majetku,

b) (ne)existencie naliehavého právneho záujmu na rozhodnutí o určenie neplatnosti zmluvy z dôvodu povinnosti správcu postupovať v zmysle § 78 ods. 1 až 5 zákona o konkurze, zapísať sporný majetok do súpisu majetku a iniciovať tak podanie žaloby o vylúčenie tohto majetku zo súpisu majetku vlastníkom takéhoto majetku,

c) či sa žalobca (ne)môže domáhať žalobou určenia neplatnosti zmluvy, pokiaľ sa v inom konaní domáha určenia neúčinnosti rovnakej zmluvy.

5. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Obdo 89/2019 z 30. októbra 2019 dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP, konštatujúc, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie. Odvolací súd uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozsudkom prvoinštančného súdu nemožno považovať za neodôvodnený. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať skutočnosť, že súde nižších inšancií neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv dovolateľa.

5.1 Najvyšší súd ďalej uviedol, že otázku existencie naliehavého právneho záujmu správcu konkurznej podstaty na podaní žaloby o určenie neplatnosti zmluvy a určenie vlastníckeho práva vyriešil už vo svojom rozsudku sp. zn. 4 Obdo 21/2017 z 25. apríla 2018 publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej

republiky 9/2018 ako judikát R 91/2018, ktorého právna veta znie: „Správca konkurznej podstaty nemá naliehavý právny záujem na žalobe o určenie vlastníctva úpadcu k nehnuteľnostiam, ak má za to, že k zápisu vlastníckych práv tretej osoby do katastra nehnuteľností došlo na základe absolútne neplatného právneho úkonu.“ Závery uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu sú pre obdobnosť skutkových okolností plne aplikovateľné aj na daný prípad, v ktorom správca konkurznej podstaty namieta neplatnosť zmluvy o kúpe a predaji časti podniku. Pretože krajský súd a okresný súd rozhodli v danom prípade v súlade s uvedeným záverom najvyššieho súdu, neprichádza do úvahy prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

5.2 Pokiaľ sťažovateľ poukázal na rozhodnutia dovolacieho súdu (1 Cdo 56/2003, 3 Cdo 198/2011, 6 Cdo 179/2010), od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť, najvyšší súd uviedol, že tieto sa týkali skutkovo zásadne odlišných prípadov, preto neprichádza do úvahy ani prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vyjadruje nesúhlas so záverom všeobecných súdov o nedostatku naliehavého právneho záujmu správcu konkurznej podstaty na navrhovanom určení, uvedený záver považuje za nesprávny a tvrdí, že v danom prípade neboli splnené podmienky vyplývajúce z § 76 ods. 1 zákona o konkurze pre zapísanie predmetného majetku (nehnuteľností) do súpisu a ani nebol dôvod pre vykonanie sporného zápisu v zmysle § 78 zákona o konkurze. Podľa názoru sťažovateľa rozhodnutia vydané všeobecnými súdmi vychádzajú z nesprávneho predpokladu, že správca konkurznej podstaty vzhľadom na svoje postavenie a zákonné právomoci nemôže mať naliehavý právny záujem na určení práv k majetku, ktorý môže zapísať do súpisu konkurznej podstaty. Sťažovateľ zastáva názor, že správcovi konkurznej podstaty nemožno odoprieť právo obrátiť sa na súd s návrhom na určenie práva alebo právnej skutočnosti, a v tejto súvislosti poukazuje na to, že paušálnou aplikáciou judikátu najvyššieho súdu R 91/2018 v súčasnosti dochádza k neprípustnej diskriminácii správcov konkurzných podstát, ktorým sa bez zákonného dôvodu *a priori* odopiera aktívna legitimácia na podávanie určovacích žalôb. Nemožno resignovať na posudzovanie naliehavého právneho záujmu podľa osobitných okolností každého prípadu len preto, že žalobcom je správca konkurznej podstaty, ktorý je povinný konať s odbornou starostlivosťou, pričom nesmie konať

svojvoľne, nesmie zneužívať svoju právomoc, má predchádzať vzniku škôd a dbať na ochranu práv tretích osôb.

6.1 Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy, základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu č. k. 24 Cb 107/2014-269 z 29. septembra 2016, rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Cob 58/2017-311 z 25. apríla 2018 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 89/2019 z 30. októbra 2019, aby napadnuté rozhodnutia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani

mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

10. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

11. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

12. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

14. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

15. Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy.

16. Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

17. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

18. Podľa čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci sú si v konaní rovní.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

20. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

21. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q) r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

22. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy, základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu č. k. 24 Cb 107/2014-269 z 29. septembra 2016 (bod 2), rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Cob 58/2017-311 z 25. apríla 2018 (bod 3) a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 89/2019 z 30. októbra 2019 (body 5 až 5.2) založená najmä na nesúhlase sťažovateľa so záverom všeobecných súdov o nedostatku naliehavého právneho záujmu správcu konkurznej podstaty na navrhovanom určení.

III.1 K námietke porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu

23. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

24. Podľa § 355 ods. 1 CSP proti rozsudku súdu prvej inštancie je prípustné odvolanie, ak to zákon nevyklučuje.

25. Podľa § 355 ods. 2 CSP proti uzneseniu súdu prvej inštancie je prípustné odvolanie, ak to zákon pripúšťa.

26. Sťažovateľ svoje právo podať odvolanie proti napadnutému rozsudku okresného súdu využil.

27. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že na preskúmanie napadnutého rozsudku okresného súdu bol príslušný krajský súd, ktorého právomoc predchádzala právomoci ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, základným právam podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 listiny a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K námietke porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

28. Ústavný súd konštatuje, že v danej veci je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu vyplývajúca z § 124 zákona o ústavnom súde vzhľadom na dátum doručenia písomného vyhotovenia uznesenia najvyššieho súdu právnenému zástupcovi sťažovateľa (10. decembra 2019) zachovaná.

29. Pri preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové konanie a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného

posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV.ÚS 350/09).

30. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu správnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

31. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

32. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36]. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Pri stanovení obmedzení požíva štát určitú mieru voľnej úvahy. Právo na prístup k súdu nemožno obmedziť takým spôsobom alebo do takej miery, že to naruší samotnú podstatu daného práva. Avšak obmedzenie práva na prístup k súdu nebude v súlade s požiadavkami

vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 dohovoru v prípade, že nesleduje legitímny cieľ, a ani v prípade, že medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom nie je primeraný vzťah proporcionality (Grécko-katolícka farnosť Lupeni a iní proti Rumunsku, sťažnosť č. 76943/11, rozsudok z 29. 11. 2016, § 89).

33. Nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú, za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (II. ÚS 78/05). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu teda nepatrí právo účastníka konania (dotknutej osoby) vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (m. m. I. ÚS 97/97), ani domáhať sa toho, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Právo na súdnu ochranu nemôže byť porušené tým, že všeobecný súd vysloví svoj právny názor, rozhodne na jeho základe a svoje rozhodnutie náležite odôvodní (II. ÚS 77/06).

34. Aj judikatúra ESĽP vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESĽP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná

každú podrobnosť tvrdenú stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodráži v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74). Odvolací súd sa tiež v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

35. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vyslovuje názor, že ako správcovi konkurznej podstaty mu nemožno odoprieť právo obrátiť sa na súd s návrhom na určenie práva alebo právnej skutočnosti, a preto považuje za nesprávny záver krajského súdu (aj okresného súdu), že v konaní o určenie neplatnosti právneho úkonu a určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nepreukázal existenciu naliehavého právneho záujmu na navrhovanom určení, keďže okrem predmetnej žaloby sa žalobou podanou Okresnému súdu Trnava domáhal proti žalovanej určenia neúčinnosti právneho úkonu – tej istej zmluvy o kúpe a predaji časti podniku v zmysle § 60 a § 62 zákona o konkurze, ako aj vypratania nehnuteľností – tých istých pozemkov a stavby nachádzajúcich sa v k. ú. ■■■■■ a teda otázka, ktorá mala byť vyriešená v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 24 Cb 107/2014, je riešená ako prejudiciálna otázka v konaní vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 36 Cbi 7/2004 (bod 6).

36. Námietky sťažovateľa ústavný súd nepovažuje za spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

37. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sa krajský súd neodmietol zaoberať odvolaním sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu. Napadnutý rozsudok krajského súdu obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov vychádzajúcich a nadväzujúcich na prvoinštančné konanie, pričom ústavný súd nezistil, že by tieto závery krajského súdu boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (Civilného sporového poriadku, resp. zákona o konkurze), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Krajský súd pri svojom rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa vychádzal z relevantnej judikatúry najvyššieho

súdu a nič nenasvedčuje ani tomu, že by pri posudzovaní ne/existencie naliehavého právneho záujmu nezohľadnil osobitné okolnosti daného prípadu, resp. že by v tomto smere rezignoval, ako to tvrdí sťažovateľ.

38. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.3 K námietke porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

39. Ako bolo uvedené, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní. Samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (I. ÚS 18/2020).

40. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť

posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (m. m. I. ÚS 145/2010).

41. Súčasná právna úprava dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená, a z tohto pohľadu rozhodnúť o prípustnosti dovolania. Dovolací súd o tom, že dovolanie je z tohto dôvodu prípustné, nevydáva osobitné rozhodnutie, ale sám si posúdi túto otázku ako predbežnú a v prípade, že dospeje k záveru o prípustnosti dovolania, napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu meritórne preskúma. V prípade, ak dovolanie prípustné nebude, uznesením ho odmietne a stručne uvedie dôvody (§ 451 ods. 3 CSP). Po tom, ako dovolateľ relevantne odôvodní, že dovolanie je prípustné, pretože zásadná právna otázka nebola dovolacím súdom dosiaľ riešená, dôvodom dovolania môže byť opäť len otázka právneho posúdenia a spochybnenie jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu, ako aj odôvodnenie právneho záveru, ktorý zastáva dovolateľ (pozri *Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1383.*).

42. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľ taktiež uvádza, že mu ako správcovi konkurznej podstaty nemožno odoprieť právo obrátiť sa na súd s návrhom na určenie práva alebo právnej skutočnosti, a v tejto súvislosti poukazuje na to, že paušálnou aplikáciou judikátu najvyššieho súdu R 91/2018 v súčasnosti dochádza k neprípustnej diskriminácii správcov konkurzných podstat, ktorým sa bez zákonného dôvodu *a priori* odopiera aktívna legitimácia na podávanie určovacích žalôb (bod 6 tretia veta).

42.1 Takéto tvrdenie samo osebe však v odôvodnení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu priamu oporu nemá. Ústavný súd konštatuje, že ani najvyšší súd sa neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľa, ktorým napadol rozsudok krajského súdu z dôvodov, ktoré v podstate namieta aj v ústavnej sťažnosti. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa riadne preskúmal, no keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu

Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) vyslovene umožňuje. Ústavný súd považuje záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa za ústavne konformný a udržateľný. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu, nemajúce oporu v zákone.

43. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu spochybňovali, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

44. Ústavný súd v závere k námietkam sťažovateľa uvedeným v bode 6 dáva do pozornosti aj podstatu určovacích žalôb podľa § 137 písm. c) CSP [resp. do 1. júla 2016 aj podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016 – § 470 ods. 1 a 2 CSP], ktorou je existencia a preukázanie naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení, či tu právo je alebo nie je (pozri k tomu napr. aj II. ÚS 590/2017). V zmysle ustálenej judikatúry je naliehavý právny záujem pri určovacej žalobe predovšetkým daný tam, kde by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo kde by bez tohto určenia sa stalo právne postavenie žalobcu neistým, pričom vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno toto ohrozenie alebo neistotu odstrániť a rozsudok sa tak stane pre žalobcu užitočným; naproti tomu žaloba o určení nie je spravidla opodstatnená tam, kde má žalobca k dispozícii iný spôsob ochrany tvrdeného práva, napr. ak má možnosť žalovať na splnenie povinností. Akokoľvek sa odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov môžu sťažovateľovi javiť ako nesúrodé, nič to nemení na tom, že sa v napadnutých rozhodnutiach s otázkou existencie naliehavého právneho záujmu sťažovateľa ako žalobcu na určení neplatnosti zmluvy vysporiadali ústavnoprávne akceptovateľným spôsobom a ústavný súd v prejednávanej veci nezistil dôvod do postupu a rozhodnutí všeobecných súdov zasahovať.

III.4 K námietke porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu

45. Princíp rovnosti účastníkov konania (resp. strán v spore) tvorí základný definičný prvok práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a aj nevyhnutnú súčasťou každého právneho štátu, ktorý sa k tomuto princípu hlási prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy. Rovnosť účastníkov konania súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci civilného konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Citované ustanovenie ústavy teda zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania.

46. Rovnosť strán v civilnom konaní je v judikatúre ESLP vyjadriteľná princípom rovnosti zbraní, ktorý tvorí prvok spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právo na spravodlivé súdne konanie preto v kontexte princípu rovnosti zbraní zabezpečuje, aby každá strana sporu mala možnosť hájiť si svoju vec pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (napr. De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, sťažnosť č. 19983/92, § 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku, rozsudok z 23. 10. 1996, sťažnosť č. 17748/91, § 38).

47. Vychádzajúc z takto vymedzeného obsahu práva na rovnosť účastníkov konania, ústavný súd konštatuje, že jeho porušenie krajským súdom ani najvyšším súdom v prípade sťažovateľa nezistil, preto ústavnú sťažnosť v časti, ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny napadnutým rozsudkom krajského súdu

a napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.5 K námietke porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom okresného súdu, napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu

48. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy, ústavný súd uvádza, že tieto majú charakter všeobecných ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy (napr. IV. ÚS 70/2011), avšak neformulujú žiadne základné právo ani slobodu účastníka konania, preto ústavný súd nemôže v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloviť ich porušenie (napr. I. ÚS 24/98, II. ÚS 810/00, II. ÚS 81/02, III. ÚS 119/2011, IV. ÚS 233/2011). Z uvedeného dôvodu ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

49. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. januára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu